Legal Horizons

Journal homepage: https://legalhorizons.com.ua/en
***Legal Horizons*, 14(2), 16-22**

UDC 351.9:343.35
DOI: 10.21272/legalhorizons.2021.i14.p16

Legal and Practical Aspects of the Establishment and Functioning of the Supreme Anti-Corruption Court in Ukraine

Yurii V. Harust[1*], Tetiana V. Shlapko[1], Olena V. Romanenko[2]

[1]Sumy State University
40007, 2 Rymskyi-Korsakov Str., Sumy, Ukraine

[2]Military base A1414
17024, Desna, Ukraine

Article's History:

Submitted: 15.03.2021
Revised: 25.04.2021
Accepted: 19.05.2021

Abstract

This study investigated the problematic aspects of the establishment and functioning of the Supreme Anti-Corruption Court in Ukraine. The study covered the relevance of the issue of functioning of anti-corruption judicial institutions in the world, including the preconditions and consequences of their creation. The study also analysed the international experience of the establishment and operation of anti-corruption courts, the provisions of Ukrainian legislation on judicial relations, defined the administrative legal framework of its activities, outlined the advantages and disadvantages of its operation, and ways to address the identified shortcomings. The authors argued that some researchers still question the feasibility of establishing and operating this body. This argument is supported by the analysis of the international experience of anti-corruption courts, which demonstrated that none of them lived up to expectations and became the part of the country's anti-corruption system that would be decisive in the fight against corruption. However, the authors concluded that attempts to question the constitutionality of the Supreme Anti-Corruption Court are natural and predictable. Given the experience of foreign countries, the gradual loss of leverage on the exercise of state power by preventing its abuse provokes interested political and financial forces to seek ways to stop the democratisation, which, despite all difficulties, continues. The study analysed the advantages of establishing specialised anti-corruption courts in the world, which include efficiency, integrity, and competence. It was also concluded that foreign experience in the establishment and operation of higher anti-corruption courts allows avoiding possible mistakes in Ukraine in the functioning of the Supreme Anti-Corruption Court, including the factual introduction of parallel judicial systems, when the same categories of cases can be considered by both courts of general jurisdiction and specialised courts. The study emphasised that the introduction of a model where the anti-corruption court would be a court of first instance with exclusive jurisdiction in all corruption cases would make it possible to avoid competition with courts of general jurisdiction

Keywords: anti-corruption court, corruption, fight against corruption, Supreme Anti-Corruption Court

Suggested Citation:

Harust, Yu.V., Shlapko, T.V., & Romanenko, O.V. (2021). Legal and practical aspects of the establishment and functioning of the Supreme Anti-Corruption Court in Ukraine. *Legal Horizons*, 14(2), 16-22.

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

**Corresponding author*

Правові та практичні аспекти створення та функціонування Вищого антикорупційного суду в Україні

Юрій Віталійович Гаруст[1], Тетяна Вікторівна Шлапко[1], Олена Володимирівна Романенко[2]

[1]Сумський державний університет
40007, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна

[2]Військова частина А1414
17024, смт Десна, Україна

Анотація

У статті досліджено проблемні питання створення та функціонування Вищого антикорупційного суду в Україні. Висвітлено актуальність проблеми функціонування антикорупційних судових установ у світі, передумови їхнього створення та наслідки роботи. Також у статті здійснено аналіз міжнародного досвіду створення та функціонування антикорупційних судів, аналіз положень українського законодавства у сфері судових правовідносин, визначено адміністративно-правові засади його діяльності, окреслено переваги та недоліки його функціонування, а також шляхи законодавчого вирішення цих недоліків. У статті стверджується, що деякі науковці й досі ставлять під питання доцільність створення та функціонування цього органу, оскільки, під час аналізу міжнародного досвіду існування антикорупційних судів було виявлено, що жоден з них не виправдав очікувань та не став тією ланкою антикорупційної системи країни, яка б була визначальною у боротьбі з корупцією в межах держави. Однак, зроблено висновок, що спроби поставити під сумнів конституційність Вищого антикорупційного суду закономірні та передбачувані. Враховуючи досвід зарубіжних країн, варто констатувати, що поступова втрата важелів впливу на здійснення державної влади через унеможливлення зловживання нею провокує зацікавлені політичні і фінансові сили шукати шляхи зупинення процесу демократизації, який, попри всі труднощі, продовжується. У статті проаналізовано переваги створення спеціалізованих антикорупційних судів у світі, серед яких є: ефективність, доброчесність та компетентність. Також зроблено висновок про те, що зарубіжний досвід створення та функціонування вищих антикорупційних судів дає змогу уникнути можливих помилок в Україні під час функціонування Вищого антикорупційного суду, зокрема фактичного запровадження паралельних судових систем, коли одні й ті самі категорії справ можуть розглядатись як судами загальної юрисдикції, так і спеціалізованими судами. У дослідженні зроблено акцент на тому, що запровадження моделі, за якою антикорупційний суд буде судом першої інстанції з виключною компетенцією у всіх справах про корупцію, дасть змогу уникнути конкуренції із судами загальної юрисдикції

Ключові слова: антикорупційний суд, корупція, боротьба з корупцією, Вищий антикорупційний суд

Постановка проблеми

Необхідність безкомпромісної боротьби з корупцією в демократичній державі не потребує доведення, адже конституційна демократія і надмірна корупція – взаємовиключні явища. Корупція становить загрозу для національної безпеки та державності України, її політичного, соціального і економічного розвитку, утвердження та забезпечення принципів демократії, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина.

На сьогодні, однією з найбільших проблем в Україні залишається корупція, а одним з пріоритетних напрямків розвитку української правової держави – боротьба із нею. Зрештою, відповідальна боротьба з корупцією та встановлення інституційно сильних і реально незалежних антикорупційних органів, зокрема Вищого антикорупційного суду України, з достатнім обсягом повноважень та інструментів для попередження, виявлення і розслідування корупційних злочинів, притягнення винних до юридичної відповідальності – є ключем до встановлення верховенства права у державі, подолання соціально-економічної кризи, забезпечення конкурентоздатності української економіки, відновлення довіри суспільства до влади та усвідомлення повноцінної захищеності своїх прав і свобод для кожного громадянина.

За даними соціологічних досліджень, зокрема «Барометра Світової Корупції» від антикорупційної громадської організації Transparency International та асоціації організацій Gallup International Association, поданих в Законі України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна

стратегія) на 2014–2017 роки»[1], найкорумпованішою сферою українці вважають судову владу (66 %). Подібні результати, відтворені в Законі[2], продемонстрували підсумки дослідження, проведеного Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова: судову владу українці вважають найбільш корумпованою сферою, а 47 відсотків опитуваних вважають, що у судовій владі корупцією охоплено все. За даними Світового Індексу Правосуддя, Україна у сфері «відсутність корупції» в судовій системі зайняла 94 місце з 99 проаналізованих країн [1]. Згідно із судовим індексом, який визначається Європейською бізнес-асоціацією, судова влада дискредитувала себе також в очах бізнес-середовища: за всіма складовими індексу оцінка судочинства в Україні є негативною [1]. За останнім дослідженням індексу сприйняття корупції у 2020 році за останній рік показники України CPI (Індекс сприйняття корупції) виросли на 3 бали. Із 33 балами зі 100 можливих Україна отримала 117 місце зі 180 країн у списку CPI [2]. Загалом, покращення або погіршення на 3 бали не вважається статистично значущим результатом. Це означає, що такі показники варто враховувати в сумі за кілька років – свідчення планомірних змін у боротьбі з корупцією в країні. Індекс України у 2020 році покращився завдяки запуску Вищого антикорупційного суду з відповідною підсудністю та перезапуску Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК). Перезапуск НАЗК стартував з обрання нового одноосібного керівника, в якому брали участь представники міжнародної спільноти [2].

Саме ці події нарешті «завершили ланцюжок» створення антикорупційної інфраструктури в Україні, яка до цього могла працювати лише частково. Так само на позитивних результатах України у 2020 р. відбилися антикорупційні зміни, впроваджені під час «турборежиму» Верховної Ради IX скликання. Йдеться, зокрема, про нові законодавчі норми щодо надання права самостійно здійснювати негласні слідчі дії для Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ), повернення відповідальності за незаконне збагачення, посилення захисту викривачів та необхідні зміни у сфері публічних закупівель. Також на покращення позиції країни вплинули мала приватизація, антикорупційні ініціативи уряду та довгоочікуваний тестовий запуск НАЗК електронного реєстру звітності політичних партій [2].

Усі ці зміни безперечно відобразилися на Індексі сприйняття корупції України. Однак, за останній рік в країні вималювалися ризики, які можуть суттєво відкинути назад у сфері подолання корупції. Зокрема, йдеться про затримку з імплементацією повноцінної судової реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемі корупції в Україні присвячена велика кількість наукових праць, зокрема таких дослідників, як Д.І. Амінов [3], О.Ю. Бусол [4], М.І. Мельник [5], В.А. Тимошенко [6], М.І. Хавронюк [7] та інші. Однак питання функціонування антикорупційного суду та адміністративно-правових засад його діяльності у світлі впровадження повноцінної судової реформи і досі залишається недостатньо вивченими на науковому рівні. Це пояснюється тим, що минуло лише півтора роки з моменту створення Вищого антикорупційного суду в Україні і функціонування самої його структури ще викликає низку питань і наукових дискусій. Існує необхідність теоретичних напрацювань у даній сфері з метою вивчення міжнародного досвіду та в подальшому покращення рівня функціонування суду.

Мета статті

Метою дослідження є визначення правових та практичних аспектів створення та функціонування Вищого антикорупційного суду, виявлення переваг та недоліків його утвердження, а також шляхів законодавчого вирішення цих недоліків на підставі аналізу положень Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»[3] та міжнародного досвіду існування антикорупційних судів.

Виклад основного матеріалу

Вищий антикорупційний суд (далі – ВАКС) – новий спеціалізований суд у системі судоустрою України, який розпочав здійснювати правосуддя відносно нещодавно, з 5 вересня 2019 року. Створення ВАКС – одна із складових судової реформи 2016-го року[4], а також вимога міжнародних партнерів України. Юрисдикція суду поширюється на всю територію України. Місією ВАКС є здійснення правосуддя на засадах верховенства права у кримінальних провадженнях щодо корупційних та пов'язаних із ними злочинів, забезпечення кожному права на справедливий суд та повагу до прав і свобод людини [8].

Судді ВАКС розглядають кримінальні провадження щодо 23-х складів злочинів, вчинених спеціальними суб'єктами, або якщо розмір заподіяної шкоди станом на 1 січня 2021 року становить понад 1 135 000 грн. (що згідно з пунктом 2 частини 5 статті 216 Кримінального процесуального Кодексу

---

[1]Закон України № 1699-VII «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text (дата звернення: 14.04.2021).

[2]*Там же*, 2014.

[3]Закон України № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19/ed20180607#Text (дата звернення: 20.04.2021).

[4]Закон України № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/ed20160602#Text (дата звернення: 16.04.2021).

України[1] у 500 і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб). Здебільшого суд розглядає справи, за якими досудове розслідування здійснюється Національним антикорупційним бюро України (далі – НАБУ) під процесуальним керівництвом прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Противники новації у вигляді створення ВАКС зазначають, що створення нових судових органів та їхнє обслуговування потребуватиме значних бюджетних і часових витрат, а незначна кількість справ, підслідних НАБУ, робить недоречним створення окремих судів [9]. Однак, найбільшою проблемою створення та функціонування вказаного суду є його можлива неконституційність. Вперше на це звернув увагу Верховний Суд України у своєму висновку[2] на тоді ще проект Закону України «Про судоустрій та статус суддів» № 4734[3], де він вказує на те, що створення надзвичайних та особливих судів не допускається, а Вищий антикорупційний суд є вищим судом і судом першої інстанції, що створює підвалини для створення особливих судів з виключними повноваженнями щодо розгляду антикорупційних справ. Натомість була запропонована спеціалізація суддів з розгляду антикорупційних справ. Згодом, вихід із цієї ситуації був запропонований у Висновку Венеціанської комісії щодо законопроектів «Про антикорупційні суди» та «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів»[4] (щодо запровадження обов'язкової спеціалізації суддів з розгляду корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень). Так, у п.п. 17, 22 даного Висновку[5] Комісія вказує, що межу між поняттями «спеціального, надзвичайного» суду та «спеціалізованого» надзвичайно важко визначити, проте варто звернути увагу на наступні позиції за якими Вищий антикорупційний суд відповідно до законодавства не може бути визнаний як неконституційний.

Варто зазначити, що суду підсудні не одне конкретне або обмежена кількість схожих конкретних правопорушень, його компетенція охарактеризована загальним і абстрактно визначеним переліком злочинів. Такий критерій був, зокрема, прийнятий Конституційним судом Німеччини в рішенні про конституційність створення судів доброчесності адвокатів (German Courts of honour for attorneys), так останні були визнані саме спеціалізованими. Також нещодавно у своєму Висновку[6] Венеціанська комісія схвалила створення в Албанії у складі Вищого суду Албанії Спеціалізованої кваліфікаційної палати (Specialised Qualification Chamber) з юрисдикцією щодо процедури перевірки судової системи. Така палата була визнана саме спеціалізованою, адже не створена щодо одного конкретного випадку та працюватиме протягом всього процесу перевірки, що зазначено у п. 23 вказаного Висновку[7].

Крім того, згідно з п. 24 вище згадуваного Висновку[8] антикорупційний суд не має юрисдикції щодо всіх злочинів, скоєних певною групою посадовців, натомість, в його компетенцію входять лише справи, підслідні НАБУ, тому суд спеціалізований лише на визначеному переліку злочинів, які пов'язані із здійсненням функцій публічного управління і під які, що логічно, підпадатиме обмежена категорія осіб, наділених функціями управління. Важливо відмітити, що з аналізу п. 33 Висновку[9] суд не має жодних надзвичайних повноважень чи окремих процедур розгляду кримінальних проваджень.

Також проблемним залишається питання щодо апеляційного перегляду рішень Вищого антикорупційного суду. Адже він здійснюється такими ж суддями (мається на увазі їхні знання та практичні навички у розгляді справ, пов'язаних з корупцією) Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду. Чи виправданим буде таке поєднання в одному суді двох інстанцій (а саме першої та апеляційної), зрозуміло стане згодом, оскільки суд функціонує нещодавно і ще рано робити висновки щодо цього.

Варто згадати, що поштовхом для створення Вищого антикорупційного суду в Україні стали вимоги міжнародної світової спільноти та, зокрема, зобов'язання України перед ЄС. На переконання

---

[1]Кримінальний процесуальний кодекс України від 18 квітня 2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20100418#Text (дата звернення: 20.04.2021).

[2]Постанова Верховного суду України № 12 «Про затвердження Висновку стосовно проєкту Закону «Про судоустрій і статус суддів» (реєстр. № 4734 від 30 травня 2016 року)» від 1 червня 2016 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VSS00166.html (дата звернення: 24.04.2021).

[3]Проєкт Закону України № 4734 «Про судоустрій і статус суддів» від 30 травня 2016 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59259 (дата звернення: 24.04.2021).

[4]Висновок Венеціанської комісії № 896/2017 «Щодо законопроєкту про антикорупційні суди і законопроєкту про внесення змін до Закону «Про судоустрій та статус суддів» (щодо запровадження обов'язкової спеціалізації судів з розгляду корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією)» від 9 жовтня 2017 р. URL: http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)020-e (дата звернення: 20.04.2021).

[5]*Там же*, 2017.

[6]Висновок Венеціанської комісії № 896/2017 «Щодо законопроєкту про антикорупційні суди і законопроєкту про внесення змін до Закону «Про судоустрій та статус суддів» (щодо запровадження обов'язкової спеціалізації судів з розгляду корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією)».

[7]*Там же*, 2017.

[8]*Там же*, 2017.

[9]*Там же*, 2017.

Голови Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу Е. Ткешелашвілі, основним принципом створення антикорупційних судів є прозорий і ретельний процес добору суддів із залученням громадськості та представників міжнародних партнерів України. Було наголошено, що відсутність спеціалізованого антикорупційного суду зводить нанівець результативність двох новостворених антикорупційних органів – НАБУ та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП). Із десятків справ, які НАБУ передало до судів ще на початку 2016 року, вироки є лише за кількома [10].

Деякі науковці і досі ставлять під питання доцільність створення та функціонування цього органу, оскільки, аналіз міжнародного досвіду існування антикорупційних судів показав, що жоден з них не виправдав очікувань та не став тією ланкою антикорупційної системи країни, яка б стала визначальною у боротьбі з корупцією в межах держави [11, с. 104]. Як зазначає Б. Прокопів, насамперед необхідно звернути увагу на те, що антикорупційні суди функціонують в основному у так званих країнах «третього світу», серед яких такі, як Афганістан, Бангладеш, Ботсвана, Бурунді, Камерун, Індонезія, Кенія, Непал, Пакистан, Палестина, Філіппіни, Сенегал, Уганда. Щодо досвіду європейських країн із створення таких судів, то вони діють, наприклад, у таких країнах: Болгарії, Словаччині та Хорватії. Однак, науковець наголошує, що у жодній провідній країні не створено і не передбачається створення такого органу, тому залишається відкритим питання доцільності створення такого суду на території України [11, с. 104].

Водночас, наявна спроба поставити під сумнів конституційність ВАКС закономірна та передбачувана. Поступова втрата значних важелів впливу на здійснення державної влади через унеможливлення зловживання нею провокує зацікавлені політичні і фінансові сили шукати шляхи зупинення процесу демократизації, який, попри всі труднощі, продовжується. Так відбувається і в Україні. Від моменту заснування про неминучі перешкоди для діяльності ВАКС промовисто свідчить досвід зарубіжних країн, де аналогічні інституції були запроваджені раніше. Формальний підхід до трактування конституційних норм і принципів, неготовність суспільств нових демократій узгоджено взаємодіяти для захисту національних інтересів, відсутність розуміння усіх аспектів суспільної небезпеки корупції та інші чинники спричинили серйозні ризики для існування антикорупційних судів навіть в європейських країнах. Так, у Словаччині, як відзначають експерти, «потенційний ризик виникнення правових атак та оскаржень проти словацького Спеціального суду не був належним чином оцінений на початковому етапі» [12]. Заразом, варто наголосити на тому, що у світі не існує чіткого стандарту чи рекомендованої типової моделі антикорупційного суду, адже це залежить від специфіки конкретної правової системи, де виникає потреба у створенні такого суду, та від специфіки і особливостей структури та поширеності корупційних правопорушень. Загалом окремі спеціалізовані антикорупційні суди були запроваджені у країнах, де на певному етапі суспільного розвитку гостро поставала проблема високопосадової корупції. Різняться лише підходи до юрисдикції, інстанційності та кваліфікаційних вимог до суддів таких судів [13-14].

Як правило, перевагами створення спеціалізованих антикорупційних судів у науковій літературі називають: 1) ефективність (розгляд кримінальних проваджень щодо високопосадової корупції у неспеціалізованих судах зазвичай істотно затягується; спеціалізовані антикорупційні суди, як правило, не мають цього недоліку); 2) доброчесність (забезпечення того, щоб справи про корупцію розглядалися незалежним і неупередженим судом, вільним від корупції та впливу політиків або інших впливових діячів, наскільки це можливо); 3) компетентність (багато справ про корупцію, особливо в яких фігурують складні фінансові операції або ретельно продумані схеми, можуть бути складнішими, ніж інші справи, які знаходяться на розгляді багатьох суддів неспеціалізованих судів) [7]. Отже, з метою справедливого судового розгляду випадків високопосадової корупції створюються спеціалізовані антикорупційні суди, які мають: чітко визначену предметну компетенцію (для забезпечення ефективності); додаткові вимоги до суддів при їх відборі, спеціальні механізми добору суддів (для забезпечення доброчесності та компетентності).

Відомо також, що створення в Україні ВАКС активно підтримували ЄС, США, Венеційська комісія, Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР), Міжнародна антикорупційна консультативна рада (МАКР), Transparency International, GRECO тощо. Крім того, утворення та діяльність ВАКС продемонструвала міжнародному співтовариству реальну здатність України активно протидіяти корупції, виконуючи у такий спосіб не лише вимоги національного законодавства, але й втілюючи в державотворчу практику норми низки міжнародних угод та зобов'язань України: Конвенції ООН проти корупції[1], Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією[2] та Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією[3], укладені у межах Ради Європи.

[1]Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 18 жовтня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 20.04.2021).

[2]Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 18 жовтня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення: 20.04.2021).

[3]Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 16 березня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text (дата звернення: 20.04.2021).

Враховуючи висновок Конституційного Суду України у спільному висновку Amicus Curiae про повну конституційність Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»[1], наступне, на що все ж таки треба звернути увагу – на територіальну юрисдикцію розгляду клопотань слідчими суддями Вищого антикорупційного суду. Справа у тому, що юрисдикція суду поширюється на всю територію України, водночас як територіальні управління НАБУ, що виконують функцію досудового розслідування у регіонах, створені вже у трьох областях. Обмежені строки подання та розгляду таких клопотань і віддаленість територіальних управлінь Національного антикорупційного бюро можуть досить ускладнити процедуру розслідування корупційних злочинів.

У цьому контексті законодавчо варто заповнити прогалини щодо встановлення територіальної юрисдикції, чітких строків і термінів досудового розслідування НАБУ, ефективної взаємодії НАБУ і ВАКС, а також встановити чітку юрисдикцію Вищого антикорупційного суду як суду першої інстанції щодо справ, підслідних НАБУ та САП.

Висновки

Здійснюючи дослідження проблематики створення та функціонування антикорупційних судів в Україні, насамперед зупинялись на його конституційності та перевагах його створення та діяльності. Вважаємо, що за результатами дослідження відповідь очевидна – функціонування такого суду в Україні просто необхідне. Низька ефективність нині наявної правоохоронної системи загалом та судової зокрема, відсутність довіри суспільства до інституцій, що мають боротись з корупцією, а особливо до судів, що підкріплено статистичними даними, викладеними у дослідженні, тільки підтверджує зроблені висновки. Проблемі можливої неконституційності такого суду в Україні законодавчо запобігли, врахувавши рекомендації Венеціанської комісії, які дали змогу сформувати саме спеціалізований, а в ніякому разі не спеціальний, чи надзвичайний суд, створення яких прямо заборонено Конституцією.

В умовах же надзвичайного навантаження судової системи оперативний розгляд кримінальних проваджень щодо корупційних та пов'язаних з ними злочинів є вельми ускладненим. Водночас, як саме корупція є умовою функціонування тіньової економіки, посилення диференціації суспільства за майновим станом, занепаду моралі, загальної криміналізації основних сфер життя суспільства. Вищий антикорупційний суд спеціалізується виключно на розгляді кримінальних проваджень щодо корупційних та пов'язаних з ними злочинів. Відтак, зміни, які очікує від створення ВАКС українське суспільство, – це оперативний судовий розгляд цих справ за найвищими стандартами.

Практика функціонування спеціалізованих антикорупційних судів у країнах із високим рівнем корупції є відомою у світі. Це дає змогу Україні враховувати зарубіжний досвід та уникнути можливих помилок у функціонуванні ВАКС, зокрема фактичного запровадження паралельних судових систем, коли одні й ті самі категорії справ можуть розглядатись як судами загальної юрисдикції, так і спеціалізованими судами. Вважаємо, що запровадження моделі, за якою антикорупційний суд буде судом першої інстанції з виключною компетенцією у всіх справах про корупцію, дасть змогу уникнути конкуренції із судами загальної юрисдикції.

Список використаної джерел

[1] Барометр світової корупції – 2016. URL: https://ti-ukraine.org/research/barometr-svitovoi-koruptsii-2016/ (дата звернення: 20.04.2021).

[2] Індекс сприйняття корупції – 2020. URL: https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020/ (дата звернення: 20.04.2021).

[3] Амінов Д.І. Корупція як соціально-правовий феномен та шляхи її подолання. Москва: Юрист, 2002. 158 с.

[4] Бусол О.Ю. Дієвість і ефективність новітньої системи запобігання корупції в Україні (частина друга). *Журнал східноєвропейського права*. 2019. Вип. 65. С. 6–12.

[5] Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії). Київ: Юридична думка, 2004. 400 с.

[6] Тимошенко В.А. Характеристика національних складових міжнародного наркобізнесу. *Проблеми законності*. 2006. Вип. 82. С. 166–175.

[7] Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / за ред. М.І. Хавронюка. Київ: Москаленко О.М., 2019. 464 с.

[8] Головне про ВАКС. Судова влада України. URL: https://hcac.court.gov.ua/hcac/info_sud/competence/ (дата звернення: 20.04.2021).

[9] Слюсар А. Антикорупційний суд в Україні: передумови утворення та гарантії ефективності. URL: https://ti-ukraine.org/news/2175/ (дата звернення: 20.04.2021).

[1]Спільний висновок Amicus Curiae щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» від 01 жовтня 2020 р. URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/AmicusCuriae-VAKS-final-style_01_102.pdf (дата звернення: 20.04.2021).

[10] Довга дорога до антикорупційних судів. URL: http://nv.ua/ukr/opinion/tkeshelashvili/dovga-doroga-do-antikoruptsijnih-sudiv1323280 (дата звернення: 20.04.2021).
[11] Прокопів Б. Специфіка функціонування Вищого антикорупційного суду в Україні: міжнародний досвід та українські реалії. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. № 3(15). С. 103–107.
[12] Жілінчик П. Створення антикорупційного суду в Україні. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/NJ_Anticorruption_Court_Report_Zilincik_Apr_2017_UKR.pdf (дата звернення: 20.04.2021).
[13] Законодавство 27 країн, в яких діють антикорупційні суди (станом на 2019 рік). URL: https://www.u4.no/anti-corruption-court-legislation-for-23-countries (дата звернення: 20.04.2021).
[14] Стівенсон М.К., Шютте С.А. Спеціалізовані антикорупційні суди. Порівняльна картографія. *U4 Issue.* 2017. Вип. 5. URL: https://www.u4.no/publications/specialised-anti-corruption-courts-a-comparative-mapping-ukranian.pdf (дата звернення: 20.04.2021).

References

[1] Global corruption barometer 2016. (2016). Retrieved from https://ti-ukraine.org/research/barometr-svitovoi-koruptsii-2016/.
[2] Ukraine in the corruption perceptions index 2020. (2020). Retrieved from https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020/.
[3] Aminov, D.I. (2002). *Corruption as a socio-legal phenomenon and ways to overcome it*. Moscow: Yuryst.
[4] Busol, Yu.O. (2019). Efficacy and efficiency of a new system of corruption prevention in Ukraine (part two). *Journal of Eastern European Law*, 65, 6-12.
[5] Melnyk, M.I. (2004). *Corruption – corrosion of power (social essence, trends and consequences, countermeasures)*. Kyiv: Yurydychna dumka.
[6] Tymoshenko, V.A. (2006). Characteristics of national components of the international drug business. *Problems of Legality,* 82, 166-175.
[7] Khavroniuk, M.I. (Ed.). (2019). *Corruption schemes: Their criminal law qualification and pre-trial investigation*. Kyiv: Moskalenko O.M.
[8] The main thing about WACS. Judicial power of Ukraine. (n.d.). Retrieved from https://hcac.court.gov.ua/hcac/info_sud/competence/.
[9] Sliusar, A. (2017). *Anti-corruption court in Ukraine: Preconditions for formation and guarantees of efficiency.* Retrieved from https://ti-ukraine.org/news/2175/.
[10] The long road to anti-corruption courts. (n.d.). Retrieved from http://nv.ua/ukr/opinion/tkeshelashvili/dovga-doroga-do-antikoruptsijnih-sudiv1323280.
[11] Prokopiv, B. (2018). Specificity of the functioning of the Supreme Anticorruption Court in Ukraine: International experience and Ukrainian realities. *Actual Problems of Law*, 3(15), 103-107.
[12] Zhilinchyk, P. (2017). *Establishment of an anti-corruption court in Ukraine*. Retrieved from https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/NJ_Anticorruption_Court_Report_Zilincik_Apr_2017_UKR.pdf.
[13] Anti-corruption court legislation for 27 countries. (n.d.). Retrieved from https://www.u4.no/anti-corruption-court-legislation-for-23-countries.
[14] Stivenson, M.K., & Shutte, S.A. (2017). Specialized anti-corruption courts. Comparative cartography. *U4 Issue*, 5. Retrieved from https://www.u4.no/publications/specialised-anti-corruption-courts-a-comparative-mapping-ukranian.pdf.